

Rapport: Uppföljning av läsförståelse

Inom ramen för utredningen A2025/00129

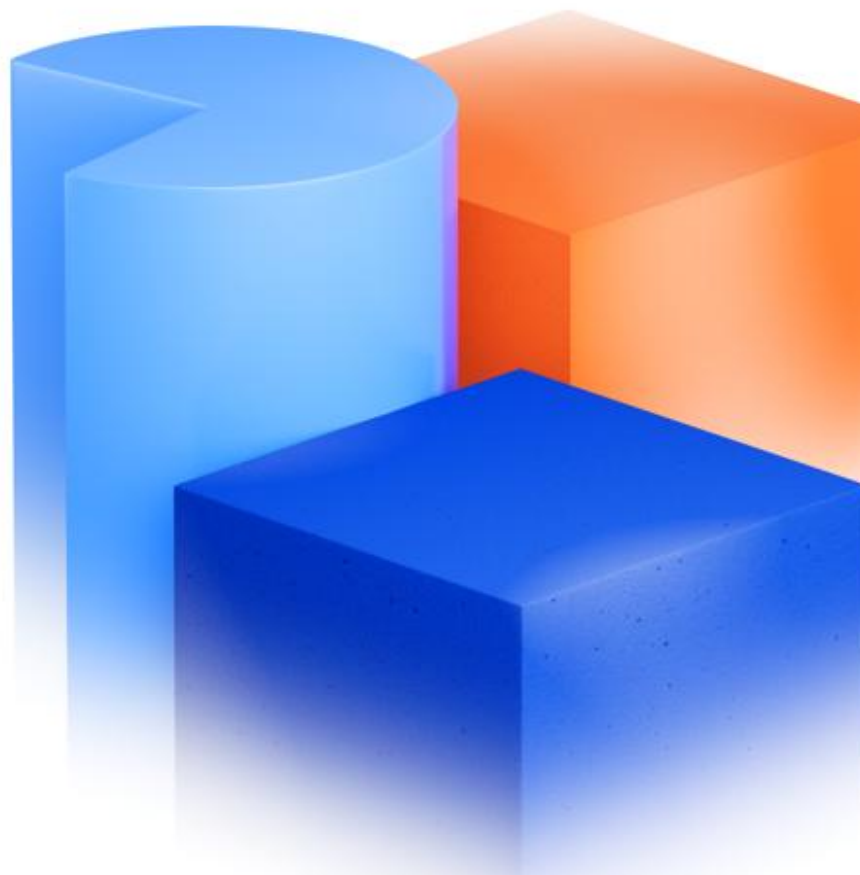
2025-11-06

1

SCB2025/185

Baldgrim Jessica

SSA/AU/UTB

Förord

Regeringen har gett Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att utföra en uppföljning av läsförståelse i svenska språket hos vuxna utrikes födda i Sverige (Regeringsbeslut A2025/00129). Uppföljningen ska ske inom ramen för OECD:s internationella undersökning Programme for the international Assessment of Adult Competencies (PIAAC). Uppdraget omfattar att föreslå hur uppföljningen av läsförståelse ska utformas och genomföras samt att därefter utveckla och genomföra uppföljningen.

Syftet med den här rapporten är att redovisa SCB:s överväganden, förslag och bedömningar inför regeringens beslut om ett fortsatt genomförande av uppföljningen. Rapporten beskriver de metodologiska, etiska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för ett genomförande inom ramen av PIAAC.

Arbetet har genomförts i en projektgrupp vid SCB under ledning av Jessica Baldgrim som även har författat rapporten.

SCB i 2025-11-11

Eva-Lo Ighe
GD

Cecilia Stenbjörn
Avdelningschef

Innehåll

Förord.....	1
Sammanfattning	3
Inledning.....	4
Metod och genomförande.....	10
Undersökningsdesign	10
Övervägda alternativ	11
Urval och målgrupp.....	15
Redovisningsgrupper	16
Viktberäkning.....	17
Datainsamling	19
Mätinstrument	21
Etiska aspekter och sekretess.....	23
Kvalitetshöjande anpassningar och bortfallsstrategier	24
Tidsplan och resursåtgång.....	31
Samlad bedömning och rekommendationer.....	34
Bilaga 1 – Kalkyler.....	36
Rekommenderad alternativ	36
Alternativ som inte rekommenderas	36
Bilaga 2 – Redovisningsgrupper	38
Referenser	40

Sammanfattning

Rapporten redogör för förutsättningarna att genomföra en riktad undersökning av läsförmågan bland utrikes födda i Sverige. Den beskriver undersökningens design, metodval, urval, datainsamling och mätinstrument samt belyser etiska överväganden och föreslagna kvalitetshöjande åtgärder. Syftet är att belysa möjligheter, risker och eventuella hinder för en datainsamling riktad till utrikes födda och därigenom utgöra ett underlag för beslut om ett eventuellt framtida genomförande. Rapporten utgör därmed grund för SCB:s samlade bedömning samt vad myndigheten förordar.

Undersökningen är tänkt att genomföras inom ramen för PIAAC, en internationell undersökning av vuxnas färdigheter som samordnas av OECD. Analysen omfattar möjliga upplägg för en uppföljning av läsförmåga bland utrikes födda inom ramen för PIAAC:s andra cykel. I analysen ingår bedömningar av kvalitet, jämförbarhet, genomförbarhet och kostnad. Flera alternativ har övervägts, både inom och utanför PIAAC:s ramverk.

Utrikes födda utgör en heterogen grupp med stor variation i läsfärdigheter. Skillnaderna påverkas av flera faktorer, bland annat utbildningsbakgrund, ålder vid invandring, vistelsetid i Sverige, högsta uppnådda utbildningsnivå, genomförd utbildning i Sverige och grund för bosättning. En särskild uppföljning bland utrikes födda skulle kunna skapa förutsättningar för att t.ex. analysera vilka faktorer som är viktigast för att förklara skillnader i läsfärdigheter i svenska språket bland utrikes födda och om de skiljer sig mot inrikes födda.

Huvudsakliga risker bedöms vara låg svarsfrekvens, vilket kan kräva förlängd insamlingsperiod, flera bortfallsuppföljningar och ökade kostnader. Det finns även risk för skevhet och höga vikter i vissa grupper, vilket kan påverka både representativiteten och precisionen i resultaten. Därtill behöver etiska och juridiska aspekter beaktas, liksom utmaningar kopplade till att rekrytera ett tillräckligt antal erfarna intervjuare. För att motverka dessa risker planeras en adaptiv kontaktstrategi i kombination med språkligt tillgänglig information och riktade insatser till underrepresenterade grupper.

Om erforderliga resurser tillförs förordar SCB en insamling med hjälp av besöksintervjuer, förutsatt att en extern aktör kan upphandlas under 2026. I annat fall bör en alternativ, mer kostnadseffektiv insamlingslösning utredas vidare.

Inledning

Regeringen har gett Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att utreda och kartlägga förutsättningarna för en systematisk uppföljning av språkliga färdigheter. Den här rapporten avser uppdraget om läsförståelse i svenska språket bland utrikes födda i Sverige (Regeringsbeslut A2025/00129). Uppdraget omfattar att föreslå hur en sådan uppföljning skulle kunna utformas och genomföras. Det ingår också att redovisa en bedömning av kostnader och tidsplan.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr 13) formulerat fem integrationspolitiska delmål. Ett av delmålen är att kunskaper i svenska språket ska öka bland utrikes födda och deras barn (Regeringen, 2024a). Den språklig integration betonas också i utredningen *Mål och mening med integration* (SOU 2024:12) där det framhålls att språklig integration behöver ges en tydligare roll i målformuleringar och uppföljningar (Regeringen, 2024b). För att stödja uppföljningen av språklig integration har regeringen gett SCB i uppdrag att utveckla statistik om utrikes föddas språkliga färdigheter, med fokus på läsförståelse (Regeringen, 2025)

Syfte och mål med uppdraget

Syftet med den här rapporten är att ge underlag för regeringens beslut om ett fortsatt genomförande av uppföljning av läsförståelse. Uppdraget innebär att SCB ska föreslå hur en framtida uppföljning av läsförståelse kan utformas och genomföras, och i rapporten redovisar därför SCB:s överväganden, förslag och bedömningar av genomförande, kvalitet och resursåtgång.

Som grund för uppföljningen av läsförståelse i svenska språket bland utrikes födda ska SCB använda ramverket från *Programme for the International Assessment of Adult Competencies* (PIAAC). PIAAC är en internationell undersökning som utvecklats inom OECD och som bland annat mäter vuxnas färdigheter i läsning. Enligt regeringsbeslutet ska uppföljningen utgå från ramverket för PIAAC. Ramverket är utformat för att ge jämförbar och representativ statistik och möjliggör en samlad bedömning av färdigheter i relation till utbildning, arbetslivserfarenhet och bakgrund. Användningen av ramverket innebär att samtliga moment genomförs i enlighet med PIAAC:s internationella standarder, riktlinjer och tidsplan. I regeringsbeslutet beräknas uppdraget omfattning till 48 miljoner kronor under perioden 2026–2029.

SCB har sedan 2008 varit nationell projektledare för PIAAC och haft det nationella ansvaret vid de två genomföranden som hittills genomförts inom ramen för undersökningen. PIAAC Cykel 1, runda 1 (2012) och PIAAC Cykel 2,

runda 1 (2023)¹ omfattade samtliga vuxna personer i åldern 16–65 år som var folkbokförda i Sverige. Inga särskilda tilläggsurval av utrikes födda genomfördes, vilket innebar att antalet svarande utrikes födda personer i PIAAC 2023 uppgick till 730.

Motiv och möjligheter

Utrikes födda utgör en heterogen grupp med stor variation i läsfärdigheter. Ett sätt att se hur mycket färdigheterna skiljer sig åt är att jämföra poängen för den mittersta hälften av gruppen, alltså de som ligger mellan de 25 procent med lägst och de 25 procent med högst färdigheter. I PIAAC 2023 låg hälften av utrikes födda i åldern 16–65 år mellan 205 och 293 poäng i läsning, vilket motsvarar en spridning på 88 poäng. För inrikes födda var motsvarande intervall 272–324 poäng, en signifikant mindre spridning på 52 poäng. Skillnaderna påverkas av flera faktorer, bland annat utbildningsbakgrund när individen kom till Sverige, personens högsta uppnådda utbildningsnivå, vilka utbildningar personen har genomfört i Sverige, vistelsetid i Sverige, ålder vid invandring till Sverige och grund för bosättning i Sverige (om individen kommit till Sverige som flykting eller arbetskraftsinvandrare). Även arbetslivserfarenhet och deltagande i vuxnas lärande spelar roll för utrikes föddas färdigheter. I många fall är konfidensintervallen för skattningarna breda, vilket innebär att skillnader mellan grupper bör tolkas med försiktighet. Bland annat var andelen utrikes födda med förgymnasial utbildning väldigt låg i PIAAC 2023, 16 procent, vilket motsvarar 199 svarande.

Det begränsade antalet svarande påverkar möjligheterna till detaljerad redovisning och analys. Kvalitetskraven i PIAAC innebär att varje redovisningsgrupp ska omfatta minst 60 svarande individer för att skattningarna ska bedömas ha tillräcklig precision. För utrikes födda innebär det att resultaten endast kan redovisas på en mer övergripande nivå. Det begränsade antalet svarande gör att det i många fall inte är möjligt att redovisa resultat för mer detaljerade grupper, exempelvis genom att kombinera variabler som vistelsetid i Sverige och högsta utbildningsnivå. Med ett tillräckligt stort urval kan analyser genomföras för mindre och mer homogena grupper av utrikes födda. Det skapar bättre förutsättningar att identifiera grupper med otillräckliga färdigheter i läsning (nivå 1 eller lägre) och att analysera deras situation på arbetsmarknaden och i samhället. En uppföljning av läsfärdigheter bland utrikes födda under 2027/2028 skulle därmed möjliggöra mer detaljerade redovisningar med högre precision än i PIAAC 2023 och ge ett förbättrat underlag för analyser av skillnader i färdigheter mellan olika grupper.

---

¹ Varje PIAAC-cykel omfattar flera insamlingsomgångar (rundor). Den första rundan av Cykel 2 har redan genomförts och avses här med "PIAAC 2023". Den utredning som beskrivs i det här dokumentet gäller Sveriges deltagande i en eventuell andra runda av Cykel 2.

Språk och integration, en bakgrund

Invandringens karaktär till Sverige har förändrats över tid. Fram till slutet av 1960-talet kom de flesta arbetskraftsinvandrare från Norden och Västeuropa, och de etablerade sig snabbt på arbetsmarknaden (Ekberg, 2011). Därefter har flykting- och anhöriginvandring blivit vanligare på grund av konflikter i bland annat Mellanöstern, Balkan, Somalia och forna Sovjetunionen. Sedan 2016 har Syrien varit det vanligaste födelselandet bland invandrare, och från 2022 har även invandringen från Ukraina ökat (SCB, 2023a; SCB, 2024a). Utvecklingen har bidragit till att andelen utrikes födda i befolkningen ökat kontinuerligt under de senaste decennierna och uppgick 2024 till 20,8 procent, motsvarande drygt 2,2 miljoner personer (SCB, 2025a).

Möjligheten att etablera sig i arbets- och samhällslivet påverkas starkt av språkkunskaper. Forskning visar att bristande språkfärdigheter, i kombination med ofullständig utbildning, arbetsgivares krav, löneläget och begränsad tillgång till nätverk försvårar etableringen för många utrikes födda (Behtoui & Neergaard, 2010; Åslund, Hensvik & Skans, 2014).

Den centrala språkutbildningen för vuxna med annat modersmål än svenska är svenska för invandrare (SFI), som är en del av den kommunala vuxenutbildningen. Utbildningen syftar till att ge grundläggande kunskaper i svenska språket och språkliga redskap för att kunna delta i vardagsliv, arbetsliv och vidare studier. Den riktar sig till vuxna personer som är folkbokförda i Sverige och saknar grundläggande kunskaper i svenska. SFI omfattar även personer som behöver utveckla grundläggande läs- och skrivfärdigheter. Utbildningen infördes 1965 och har sedan dess utgjort en central del av det svenska systemet för språkinläring och integration. Sedan 2018 är deltagande obligatoriskt för nyanlända som omfattas av etableringsprogrammet, medan övriga vuxna invandrare erbjuds utbildning på frivillig basis (Regeringskansliet, 2016, 2017).

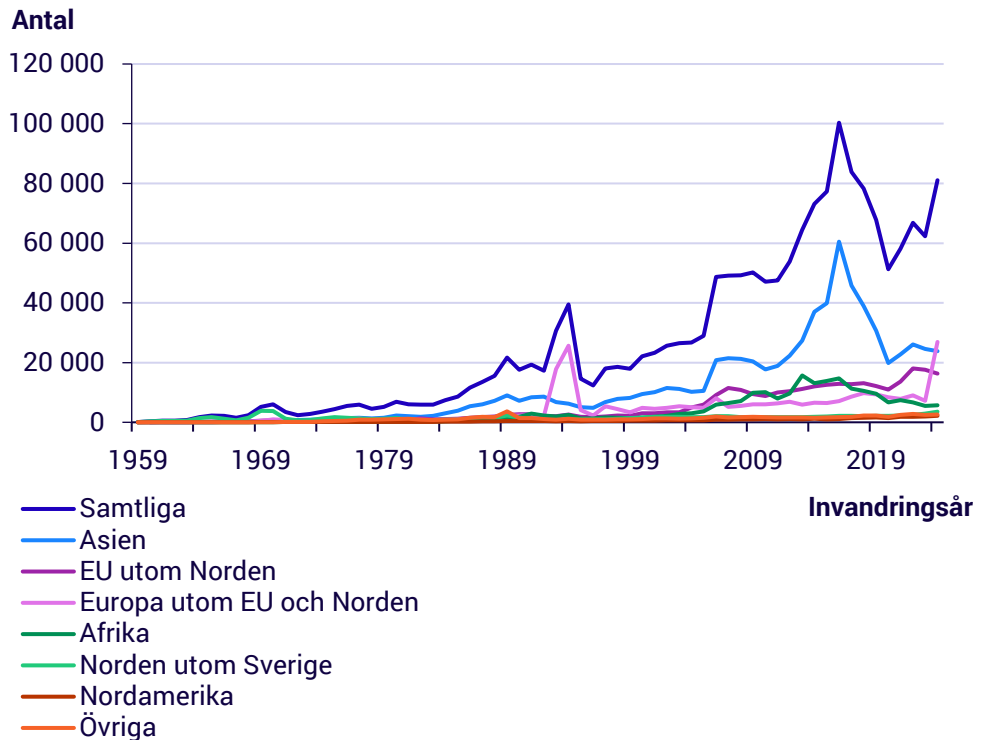
Antalet elever i SFI har ökat i takt med invandringen och uppgick 2023 till cirka 123 000, vilket är mer än tre gånger så många som i början av 2000-talet (Skolverket, 2024). Språkträning kan även ske inom andra utbildningsformer, exempelvis folkhögskolekurser eller arbetsmarknadsutbildningar. Forskning visar att tidig och intensiv språkträning i kombination med praktik påskyndar arbetsmarknadsetableringen, och att språkliga färdigheter är en central mekanism för integration som bör följas upp systematiskt (Dahlberg et al., 2023).

Läsförmåga bland utrikes födda, 16–65 år

År 2024 var cirka 1,7 miljoner personer i åldern 16–65 år födda utomlands. Det motsvarar ungefär en fjärdedel av den vuxna befolkningen. Andelen utrikes födda är ungefär lika stor bland kvinnor som bland män. Samtliga utrikes födda i åldern 16–65 år som bodde i Sverige 2024 hade invandrat

någon gång mellan 1959 och 2024. Endast drygt fem procent av dem kom till Sverige före 1985 (SCB, 2025b, kommande).

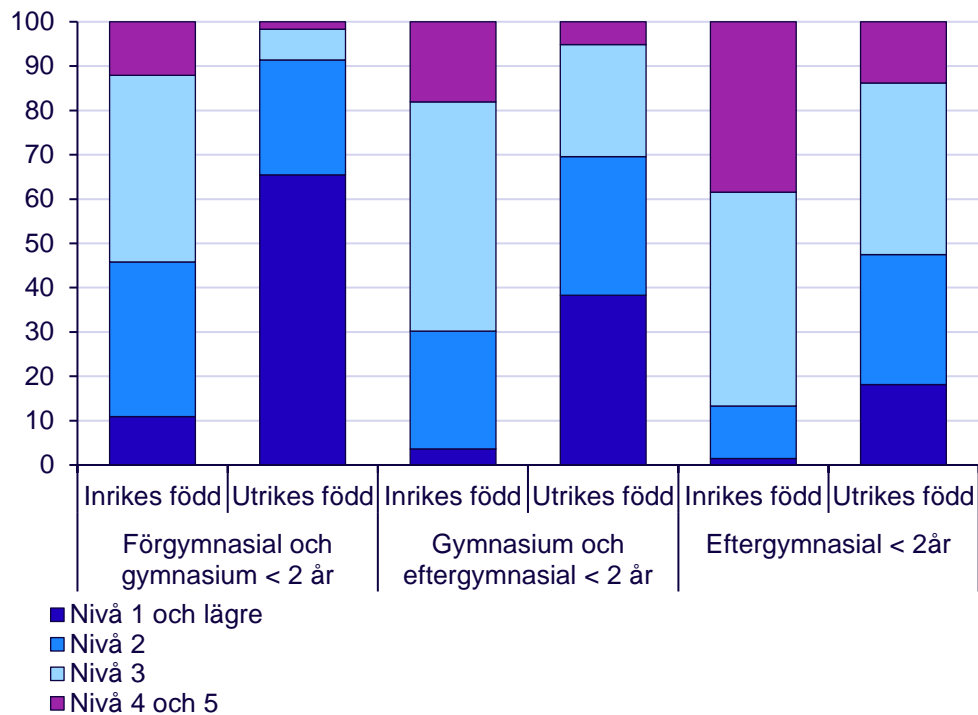
Diagram 1. Mönster i invandring till Sverige bland vuxna utrikesfödda

Resultaten från PIAAC 2023 visar att en av tre utrikes födda saknar tillräckliga läsfärdigheter i svenska språket för att delta fullt ut i arbets- och samhällsliv (SCB, 2024a). Läsfärdigheterna varierar i gruppen, exempelvis uppnår arbetskraftsinvandrare, inklusive EU-medborgare med uppehållsrätt, högre genomsnittliga poäng jämfört med flyktinginvandrare och deras anhöriga (SCB, 2024a). PIAAC genomförs i Sverige på svenska, vilket innebär att språkkunskaper får stor betydelse för resultaten. Personer som ännu inte behärskar språket riskerar att hamna på låga nivåer även om de har goda kunskaper i sitt modersmål eller andra språk (SCB, 2024a). Vistelsetiden i Sverige påverkar resultaten, eftersom språkkunskaper i svenska utvecklas över tid.

Sett till utbildningsnivå har 41 procent av de utrikes födda 16–65 år en eftergymnasial utbildning, 31 procent en gymnasial och 19 procent en förgymnasial utbildning, medan 9 procent saknar uppgift om utbildningsnivå (SCB, 2025b). Utbildningsnivån har ett tydligt samband med läsfärdighet och andelen med låga läsfärdigheter minskar tydligt med högre utbildningsnivå. Bland utrikes födda med eftergymnasial utbildning på minst två år har 18 procent låga läsfärdigheter, jämfört med 38 procent bland dem med gymnasial utbildning och 65 procent bland dem med förgymnasial utbildning.

Diagram 2. Utbildningsnivån spelar störst roll för utrikes födda

Det finns tydliga skillnader i färdigheter mellan personer födda i Sverige och personer födda utomlands. Skillnaderna kvarstår även när utbildningsnivå beaktas. Bland utrikes födda med förgymnasial eller kort gymnasial utbildning har 65 procent låga läsfärdigheter, jämfört med 11 procent bland inrikes födda med motsvarande utbildningsbakgrund. Det indikerar att utbildning är en viktig men inte tillräcklig förklaring till skillnaderna i läsförmåga mellan grupperna.

Tabell 1. Deltagande i svensk utbildning bland utrikes födda 16–65 år

Utbildning	Antal			Andel		
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga
SFI	118 308	144 878	263 186	13,8	15,2	15,2
Grundskolenivå	191 796	136 360	328 156	22,4	14,3	18,9
Gymnasial nivå	130 378	158 563	288 941	15,3	16,6	16,7
Eftergymnasial, ej uni/högskola	81 214	66 334	147 548	9,5	6,9	8,5
Eftergymnasial, uni/högskola	212 517	152 582	365 099	24,9	16	21
Någon utbildningsform	734 213	734 213	1 392 930	85,9	76,8	80,3
Inte något registrerat deltagande	120 358	221 835	342 193	14,1	23,2	19,7
Samtliga	854 571	956 048	1 735 123	100	100	100

Personer som har deltagit i en eller flera utbildningsformer redovisas enligt den högsta utbildningsnivå de uppnått inom det svenska utbildningssystemet

Utöver utbildningsnivå har även deltagande i det svenska utbildningssystemet betydelse för läsfärdigheterna. Majoriteten av de utrikes födda har någon gång deltagit i utbildning i Sverige. Enligt SCB:s register över studiedeltagande har 80 procent av utrikes födda i åldern 16–65 år ett

registrerat deltagande i svensk utbildning sedan 1995. Deltagandet är högre bland kvinnor (86 procent) än bland män (77 procent). För cirka 340 000 personer saknas uppgift om deltagande, vilket framför allt gäller de äldre åldersgrupperna, där utbildning kan ha skett före 1995 (SCB, 2025b)

Metod och genomförande

Undersökningsdesign

PIAAC är den tredje i en serie internationella undersökningar av vuxnas färdigheter som påbörjades under mitten av 1990-talet. Undersökningen bygger på erfarenheter från *International Adult Literacy Survey (IALS)* och *Adult Literacy and Lifeskills Survey (ALL)*. Den första cykeln av PIAAC genomfördes mellan 2011 till 2018 och omfattade tre insamlingsomgångar i sammanlagt 39 länder. Den andra cykeln inleddes 2018 och första rundan av datainsamlingen genomfördes under perioden 2022–2023, där 31 länder deltog. Nästa datainsamling i den andra cykeln planeras att genomföras 2027–2028. Sverige har deltagit i nästan alla internationella undersökningar av vuxnas färdigheter, däribland IALS, PIAAC 2012 och PIAAC 2023, men stod utanför ALL.

Designen är uppbyggd som en återkommande tvärsnittsundersökning med syftet är att ge jämförbara skattningar av vuxnas färdigheter över tid och mellan länder. PIAAC mäter centrala kognitiva färdigheter i läsförståelse, räkning och problemlösning samt samlar in information om bland annat utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet och användning av färdigheter i arbetslivet och på fritiden. Ett särskilt fokus är att även kunna mäta färdigheter hos individer med låg läs- och räkneförmåga, genom särskilda komponenter, uppgifter, som bedömer grundläggande förståelse av meningar och korta texter samt basal taluppfattning.

Undersökningen genomförs på ett sannolikhetsurval av befolkningen 16–65 år, där stratifiering och viktning säkerställer representativitet för olika grupper, inklusive utrikes födda. Det gör det möjligt att analysera resultat i relation till faktorer som kön, vistelsetid, födelseregion och utbildningsbakgrund. För att säkerställa internationell jämförbarhet och tillförlitliga skattningar använder OECD ett gemensamt imputeringsförfarande. Varje deltagares färdighetsnivå beräknas med hjälp av så kallade plausible values². Plausible values (PV:s) är uppskattade poäng som visar vilken nivå en person sannolikt ligger på. För varje individ och domän beräknas 10 PV:s. Vanligtvis beräknas värdena med stöd av resultat i samtliga färdighetsdomäner, läsning, räkning och problemlösning. För uppföljningen av läsfärdigheter planerar OECD att använda tidigare insamlad PIAAC-data som referens. Det gör det möjligt att jämföra resultat inom

---

² För en mer detaljerad beskrivning av PIAAC:s metodologiska ramverket, se *OECD (2024), Survey of Adult Skills 2023 Technical Report*, OECD Publishing, Paris. Tillgänglig via [Survey of Adult Skills 2023 Technical Report | OECD](#)

läsfärdighet över tid och mellan länder, även när övriga domäner inte ingår i mätningen.

Kvalitet och internationell standard

För att säkerställa hög kvalitet och internationell jämförbarhet har OECD etablerat gemensamma tekniska standarder och riktlinjer för PIAAC. De omfattar hela kedjan av undersökningens design och genomförande – från utveckling av instrument och datainsamlingssystem till översättning, urvalsdragning, fältarbete, bearbetning och rapportering. Standarderna bygger på principerna om *Total Survey Error* och omfattar både kvalitetssäkring (QA) och kvalitetskontroll (QC)³.

SCB har varit nationell projektledare för PIAAC sedan 2008, vilket innebär att det finns en etablerad kompetens och erfarenhet av att arbeta i enlighet med OECD:s standarder. Samtliga deltagarländer ska redovisa sina nationella metoder och procedurer i en särskild planeringsrapport, vilken granskas av det internationella konsortiet för att säkerställa överensstämmelse med standarderna. Under datainsamlingen sker löpande kvalitetskontroller, där insamlade data granskas och rapporteras till konsortiet enligt fastställda rutiner. Kontrollerna omfattar bland annat intervjuernas genomförande, svarsfrekvenser, bortfall, tekniska problem och avvikelser från protokoll. Syftet är att tidigt identifiera och åtgärda eventuella kvalitetsbrister för att säkerställa att insamlingen håller hög internationell standard.

Efter avslutad datainsamling kräver OECD att varje deltagande land lämnar in omfattande dokumentationer. Det inkluderar en nationell teknisk rapport med detaljerad beskrivning av urval, fältarbete, datainsamling, QA/QC-processer och eventuella avvikelser. Länderna ska även leverera metadata, loggfiler, viktfiler och anonymiserade mikrodata enligt OECD:s specifikationer. Syftet är att säkerställa att undersökningen uppfyller kraven på internationell jämförbarhet och datakvalitet. Varje deltagande land ansvarar dessutom för att den insamlade mikrodata är korrekt och följer OECD:s tekniska riktlinjer. Det innebär att data måste genomgå noggrann granskning, justering och dokumentation vid upprepade tillfällen.

Övervägda alternativ

I arbetet med undersökningsdesignen identifierades flera möjliga upplägg för uppföljningen av läsförståelse. Alternativen har analyserats utifrån genomförbarhet, kvalitet och jämförbarhet med PIAAC-ramverket. Bedömningen ligger till grund för det valda upplägget. Kostnader för de olika alternativen har beräknats och redovisas i bilaga 1.

---

³ För en mer detaljerad beskrivning av PIAAC:s metodologiska ramverket, se *OECD (2024), Survey of Adult Skills 2023 Technical Report*, OECD Publishing, Paris. Tillgänglig via [Survey of Adult Skills 2023 Technical Report | OECD](#)

Följande alternativ har övervägts:

- Inom PIAAC-ramverket, med extern aktör för insamling
- Inom PIAAC-ramverket, med intern tillfällig organisation på SCB för insamling
- Inom PIAAC-ramverket, med hybridlösning för insamling
- Utanför PIAAC-ramverk, med genomförande i Skills Online
- Utanför PIAAC-ramverk, med annat bedömningsinstrument

Alternativ A: Inom PIAAC-ramverket – extern aktör för insamling

Nationell undersökning riktad till utrikes födda där tekniska standarder följs så mycket som möjligt. Insamling sker med besöksintervjuer.

Fördelar med alternativet:

- Genomförs på samma sätt som tidigare undersökningsomgångar.
- SCB har erfarenhet kring insamlings sätt.
- Metoden ger goda förutsättningar för jämförbarhet över tid och mellan länder, förutsatt tillräcklig svarsandel.
- Konsortiet bedömde resultaten från PIAAC 2023 som tillräckliga, svarsandelen bland utrikes födda var 24 procent.

Nackdelar med alternativet:

- Det finns risk för låg svarsfrekvens (mindre än 25 procent), vilket kan kräva förlängd insamlingsperiod och bortfallsuppföljningar.
- Risk för skevt bortfall vilket leder till höga vikter i grupper med låga svarsandelar och det kan i sin tur kan påverka precisionen i resultatet.
- Kostnaderna för att upprätthålla kvaliteten bedöms höga.
- Osäkerhet kring möjligheten att anlita en extern aktör för genomförandet, och det är i nuläget oklart om någon aktör kommer att åta sig uppdraget.

Alternativet bedöms vara genomförbart förutsatt att en extern aktör kan upphandlas under 2026.

Alternativ B: Inom PIAAC-ramverket – intern organisation på SCB, för insamling

I likhet med alternativ A motsvarar upplägget en nationell undersökning likt tidigare genomföranden av PIAAC med skillnaden att SCB etablerar en tillfällig intern organisation för fältintervjuare.

Fördelar med alternativet:

- Genomförs på samma sätt som tidigare undersökningsomgångar.
- SCB har erfarenhet kring insamlingsätt.
- Metoden ger goda förutsättningar för jämförbarhet över tid och mellan länder, förutsatt tillräcklig svarsandel.
- Konsortiet bedömde resultaten från PIAAC 2023 som tillräckliga, svarsandelen bland utrikes födda var 24 procent.
- En intern organisering kan bidra till effektivare besluts- och kontaktvägar.

Nackdelar med alternativet:

- Det finns risk för låg svarsfrekvens (mindre än 25 procent), vilket kan kräva förlängd insamlingsperiod och bortfallsuppföljningar.
- Risk för skevt bortfall vilket leder till höga vikter i grupper med låga svarsandelar och det kan i sin tur kan påverka precisionen i resultatet.
- Kostnaderna för att upprätthålla kvaliteten bedöms höga.
- Utbetalning av belöningar är inte ett genomförbart alternativ i nuläget. Kräver vidare utredning av hantering via Statens servicecenter, särskilt gällande kontrolluppgifter och betalningsrutiner.
- SCB saknar fältintervjuareorganisation och att etablera en tillfällig organisation bedöms kräva omfattande resurser och därmed vara mer kostnadsdrivande än alternativ A.

Alternativet bedöms inte vara genomförbart med hänsyn till kostnadsnivå och oklarheter kring hantering av belöningsutbetalningar.

Alternativ C: Inom PIAAC-ramverket – hybridlösning för insamling

Nationell undersökning men att Sverige deltar som pilotland för att testa en hybridlösning som OECD vill utveckla för datainsamling. Upplägget bygger på att urvalspersonen själv besvarar bakgrundsfrågorna via webbenkät vid valfri tidpunkt, medan uppgifterna genomförs under övervakning av intervjuare via videolänk.

Fördelar med alternativet:

- En hybrid lösning ger deltagarna större flexibilitet då de själva kan svara på bakgrundsfrågorna när det passar dem.
- En mer kostnadseffektiv lösning än besöksintervjuer.

Nackdelar med alternativet:

- Det finns risk för låg svarsfrekvens (mindre än 25 procent), vilket kan kräva förlängd insamlingsperiod och bortfallsuppföljningar.
- Risk för skevt bortfall vilket leder till höga vikter i grupper med låga svarsandelar och det kan i sin tur kan påverka precisionen i resultatet.
- Det saknas en fullt utvecklad metod för den här typen av genomförande vilket skapar osäkerhet kring tillförlitlighet, jämförbarhet och praktisk genomförbarhet.
- För att bedöma om alternativet kan ge jämförbara resultat över tid, särskilt för utrikes födda, skulle en pilotstudie behöva genomföras.

Alternativet bedöms inte vara genomförbart med hänsyn till att metoden ännu inte är färdigutvecklad.

Alternativ D: utanför PIAAC-ramverket – genomförande inom Skills Online

Nationell undersökning där insamlingen sker inom OECD:s digitala plattform Skills Online. Skills Online bygger på PIAAC-ramverket men är utformad för mer flexibla mätningar som kan genomföras digitalt och anpassas till olika målgrupper och behov.

Fördelar med alternativet:

- Sverige har möjlighet att välja vilka moduler som ska ingå och därigenom anpassa innehållet till nationella behov.
- En mer kostnadseffektiv lösning än besöksintervjuer.

Nackdelar med alternativet:

- Det finns risk för låg svarsfrekvens (mindre än 25 procent), vilket kan kräva förlängd insamlingsperiod och bortfallsuppföljningar.
- Risk för skevt bortfall vilket leder till höga vikter i grupper med låga svarsandelar och det kan i sin tur kan påverka precisionen i resultatet.
- Det saknas erfarenhet av att använda Skills Online för urvalsbaserad datainsamling.
- Deltagaren genomför uppgifterna utan närvaro eller övervakning av intervjuare vilket kan påverka kvaliteten.
- Förutsätter beslut av regeringen samt att en ansvarig myndighet för administrering av verktyget utses.

- För att bedöma om alternativet kan ge jämförbara resultat över tid, särskilt för utrikes födda, skulle en pilotstudie behöva genomföras.
- Vilka språk som finns tillgängliga samt hur språkligt stöd kan ges under datainsamlingen är oklart och behöver utredas vidare.

Alternativet bedöms inte vara genomförbart inom nuvarande regeringsuppdrag, och någon kostnadsberäkning har därför inte tagits fram.

Alternativ E: Utanför PIAAC-ramverket – nationell lösning baserad på andra bedömningsinstrument.

Alternativet innebär att uppföljningen av läsförståelse skulle genomföras med ett nationellt utvecklat bedömningsinstrument, till exempel medborgarskapsprovet eller *Swedex*. Alternativet har inte bedömts som genomförbart inom ramen för det här uppdraget. Det utgår inte från PIAAC-ramverket och leder inte till internationell jämförbarhet. Ett sådant upplägg ligger utanför SCB:s uppdrag och ansvar, eftersom myndigheten inte utvecklar eller administrerar egna språk- eller kunskapstest.

Sammanfattningsvis förordar SCB alternativ A, som bedöms vara det mest ändamålsenliga alternativet. De fortsatta analyserna i rapporten baseras på alternativ A.

Urval och målgrupp

I anslutning till de övergripande designövervägandena har olika urvalsupplägg och populationer övervägts. Målpopulationen för uppföljningen är den utrikes födda befolkningen, 16–65 år, vilket innebär ett avsteg från målpopulationen i PIAAC, där hela befolkningen i samma åldersspann ingår. Den planerade referensperioden för skattningarna av läsfärdigheter bland utrikes födda är hösten 2027 till våren 2028.

I tidigare PIAAC-undersökningar (2012 och 2023) har inga tilläggsurval av utrikes födda genomförts, vilket innebär att antalet svarande utrikes födda i PIAAC 2023 uppgick till cirka 730 personer. Det begränsade antalet svarande medförde att resultaten endast kunde redovisas på en grovt aggregerad nivå. Enligt OECD:s kvalitetskrav krävs minst 60 svarande per redovisningsgrupp för att skattningarna ska uppnå tillräcklig precision, vilket gjorde att många korsvisa analyser, exempelvis mellan vistelsetid och utbildningsnivå, inte kunde genomföras.

För att möjliggöra tillförlitliga skattningar och en mer detaljerad redovisningsnivå samt redovisning i korstabeller behöver urvalsstorleken bland utrikes födda därför vara större än i den internationella undersökningen. SCB har övervägt tre olika urvalsalternativ. Det första omfattade ett något mindre urval av utrikes födda, 10 000 individer. Det

alternativet uteslöts tidigt i processen eftersom det inte bedömdes ge tillräcklig statistisk precision.

De två återstående alternativen är följande:

- Ett urval som enbart omfattar utrikes födda, bestående av cirka 12 000 individer.
- Ett urval som inkluderar både utrikes födda (12 000 individer) och en kompletterande grupp inrikes födda på cirka 3 000 individer.

I båda alternativen ligger fokus på utrikes födda och deras läsfärdigheter. Det innebär att OECD behöver använda en anpassad metod för imputering av poängvärden. Bland annat behöver hänsyn tas till hur fördelningen av färdigheter i den svenska befolkningen såg ut 2022/2023, för att säkerställa kvaliteten i resultaten. I det senare alternativet innebär kontrollgruppen av inrikes födda att hela målpopulationen för PIAAC omfattas och möjliggör aktuella resultat för 2027/2028. Inom gruppen inrikes födda förväntas inga större förändringar av färdigheterna, men gruppen ger information som kan användas för att belysa utvecklingen mellan de ordinarie PIAAC-insamlingarna, som normalt sker med tio års mellanrum. Samtidigt medför det ett visst deltagaråtagande för inrikes födda, som inte är målpopulationen i uppföljningen men som tillfrågas att delta.

Urvalet har dimensionerats för att möjliggöra tillräcklig precision i skattningarna för utrikes födda. Baserat på erfarenheter från PIAAC 2023, där svarsandelen uppgift till 24 procent bland utrikes födda och 33 procent bland inrikes födda, bedöms minst 3 000 svarande utrikes födda vara nödvändiga för att kunna redovisa resultaten enligt planerade redovisningsgrupper. Med en antagen svarsandel på 25 procent motsvarar det ett urval på 12 000 utrikes födda personer. Totalt bedöms ett urval på 15 000 individer krävas, vilket inkluderar en kontrollgrupp av inrikes födda. Urvalet dras med ett stratifierat OSU där stratifieringen görs efter kön, ålder och utbildningsnivå. Urvalsstorlek fördelas över stratum med proportionell allokering.

Redovisningsgrupper

Resultaten från PIAAC 2023 visar att det begränsade antalet svarande utrikes födda försvårade redovisning på detaljerad nivå. För att få en uppfattning om vilken urvalsstorlek som krävs för tillräcklig precision har ett simulerat urval om 12 000 utrikes födda personer dragits från befolkningsregistret. Urvalet har dragits efter samma principer som i ordinarie PIAAC, med totalt 30 stratum baserade på kön, ålder och utbildningsnivå (förgymnasial inklusive saknad uppgift, gymnasial och eftergymnasial), proportionellt fördelade efter antal personer per stratum.

Precisionsberäkningar har genomförts för variabeln literacy score (PVLIT1) samt för en andel på 0,5. Planeringsvärden har hämtats från ordinarie PIAAC och omfattar svarsandelar och standardavvikelser per stratum, vilka används oavsett födelseland. Utifrån de här beräkningarna bedöms ett urval på 12 000 utrikes födda ge tillräcklig precision för redovisning enligt planerade redovisningsgrupper. Bedömningen bygger på antagandet om en svarsandel på 25 procent.

Vid beräkningarna avseende precision har vi antagit att skevheter orsakade av selektivt bortfall är av försumbar betydelse. Det finns en risk att bortfallet i praktiken kan leda till systematiska skevheter som är svåra att korrigera för. För att minimera bortfallets negativa effekter görs en rad åtgärder, se avsnitt "Åtgärder för att minska bortfall".

Redovisningsgrupper⁴

Kön
Åldersgrupper 10 års intervaller
Åldersgrupper 5 års intervaller
Utbildningsnivå, grupperad
Utbildningsnivå enligt ISCED
Utbildningsnivå enligt SUNNIVA
Födelsevärldsdel
HDI region
Vistelsetid i Sverige
Ålder vid invandring
Yrke, 1-siffernivå

Korsade redovisningsgrupper

Kön * Ålder
Kön * Utbildningsnivå
Kön * Vistelsetid
Kön * Ålder vid invandring
HDI region * Utbildningsnivå

Viktberäkning

En bortfallsanalys kommer att genomföras på liknande sätt som i ordinarie PIAAC, i enlighet med de rekommendationer som ges i PIAAC:s dokumentation. För analysen används tänkbara hjälpvariabler som kön, ålder, utbildningsnivå, arbetsmarknadsstatus (BAS), region, födelseland (grupperat) och invandringsår. Utifrån bortfallsanalysen väljs sedan variabler för viktning.

---

⁴ Detaljerad specifikation av redovisningsgrupper och intervall återfinns i bilaga 2.

Syftet med viktningen är främst att reducera systematiska skevheter som bortfallet kan medföra.

Eftersom skillnader i svarsandelar och testresultat mellan grupper – exempelvis mellan hög- och lågutbildade – kan försvåra viktberäkningen, behöver svarsandelarna följas löpande under insamlingen. Vid behov kan datainsamlingen riktas mot grupper som riskerar att underrepresenteras. Utifrån undersökningens urvalsdesign beräknas en designvikt, som motsvarar inversen av urvalssannolikheten, det vill säga varje deltagares sannolikhet att ingå i urvalet. Designvikterna justeras sedan för bortfall utifrån en kalibreringsestimator och de slutliga vikterna för varje svarande person, ges av

$$w_k = d_k \cdot v_k$$

där w_k är slutlig vikt för person k , d_k är designvikt för person k och v_k ger justeringen för person k utifrån hjälpvariabler.

Vikterna används därefter för estimering, där uppräkningsstalen multipliceras med individernas variabelvärden – exempelvis testresultat – för att beräkna skattningar som gäller för hela målpopulationen. Osäkerheten i skattningarna bedöms genom variansestimering med viktrepikat enligt Fay's method, där 80 replikatvikter genereras för varje individ. Oavsett vilket viktfordfarande som används behöver viktberäkningarna genomföras i enlighet med den replikatstruktur och de analysverktyg som tillhandahålls av PIAAC-konsortiet, för att säkerställa jämförbarhet mellan de nationella och internationella skattningarna. Efter att de nationella vikterna har beräknats harmoniserar OECD vikterna mellan länderna för att säkerställa internationell jämförbarhet.

Hantering av literacy-related nonresponse (LRNR)

Eftersom PIAAC mäter färdigheter i det nationella språket kan språkliga förutsättningar påverka både deltagande och resultat. Vissa individer har inte tillräckliga läs- eller språkfärdigheter i undersökningens språk för att genomföra uppgifterna. Den här gruppen kallas i PIAAC för Literacy-related nonresponse (LRNR). Begreppet används för att särskilja bortfallet från övrigt bortfall, och OECD rekommenderar att LRNR redovisas separat eftersom andelen ger viktig information om undersökningens täckning och om hur stor del av målpopulationen som inte genomför testdelen på grund av otillräckliga språkliga förutsättningar (OECD, 2022a).

Det är viktigt att så långt som möjligt samla in bakgrundsinformation även från personer som inte kan genomföra färdighetsmätningen. Deras deltagande bidrar till en mer fullständig bild av befolkningen och förbättrar möjligheten att analysera grupper. I flera länder används korta så kallade doorstep-intervjuer medan i Sverige tillämpas en metod som medger bredare deltagande. Personer med språksvårigheter kan svara på bakgrundsfrågorna

med hjälp av tolk. Det gör det möjligt för personer med begränsade kunskaper i svenska att besvara hela bakgrundsformuläret även om de inte genomför färdighetsmätningen⁵. Respondenter som klassificeras som LRNR integreras i imputationsmodellen, där deras färdighetsnivå beräknas statistiskt utifrån information om personer med liknande bakgrund och svarsmönster⁶.

En särskild metodologisk fråga gäller hur LRNR ska hanteras i estimeringen. I PIAAC har de här observationerna tidigare behandlats separat i viktfordrandet, där personer som klassificerades som LRNR tilldelades låga vikter och därmed fick begränsad betydelse för de slutliga skattningarna. I den planerade uppföljningen, som riktas mot utrikes födda, kan omfattningen av LRNR förväntas bli större än i den ordinarie undersökningen. Det kan påverka representativiteten och de slutliga skattningarna beroende på hur de här observationerna hanteras i estimeringen.

Mot den här bakgrunden planeras två parallella beräkningar av vikter. Den första följer det ordinarie, OECD-standardiserade förfarandet, medan den andra beräknas enligt ett för SCB standardiserat tillvägagångssätt med syfte att ge en mer representativ bild av den svenska målpopulationen. För att säkerställa jämförelser över tid behöver motsvarande viktberäkningar genomföras för PIAAC 2023, så att vikterna finns beräknade enligt båda metoderna. Kostnaden för arbetet har under 2025 uppskattats till cirka 150 000 kronor, men det faktiska beloppet kan komma att justeras när arbetet genomförs.

Datainsamling

Deltagandet i PIAAC är frivilligt. Personer som ingår i urvalet får information om undersökningen och ger sitt samtycke innan deltagande. Frivilligheten är en grundläggande princip i alla individundersökningar och innebär att deltagaren när som helst kan avbryta sitt deltagande.

Datainsamlingen genomförs enligt OECD:s internationella krav genom datorstödda besöksintervjuer (CAPI). OECD har inlett arbete med att utveckla en alternativ insamlingsmetod där datainsamlingen sker genom en kombination av webbenkät och videobaserad övervakning av deltagaren. Metoden motsvarar alternativ C, hybridlösning, bland de övervägda alternativen. Eftersom metoden ännu inte är färdigutvecklad bedöms den i nuläget inte vara genomförbar för uppföljningen.

---

⁵ I Sverige erbjuds alla att genomföra uppgifterna, men det sker i så fall utan tolk. Majoriteten väljer att inte påbörja uppgifterna.

⁶ För en mer detaljerad beskrivning av PIAAC:S metodologiska ramverket, se *OECD (2024), Survey of Adult Skills 2023 Technical Report*, OECD Publishing, Paris. Tillgänglig via [Survey of Adult Skills 2023 Technical Report | OECD](#)

För att säkerställa att metoder och procedurer är identiska för alla deltagare och länder, och därmed minimera metodbias och säkra jämförbarheten, genomförs datainsamlingen med hjälp av den internationella PIAAC-plattformen (OECD, 2022a). Den tekniska infrastrukturen styrs av OECD:s standarder och omfattar intervjuadministrationssystem, surfplattor, programvara och säker dataöverföring (ibid).

SCB ansvarar för att tillhandahålla den tekniska infrastrukturen, inklusive surfplattor eller 2-i-1-datorer, intervjuadministrationssystem, logghantering, kodning och säker dataöverföring som den externa samarbetspartnern använder i datainsamlingen. Genomförda intervjuer överförs dagligen till SCB via säkra kanaler, vilket möjliggör löpande tekniska kontroller, bortfallsuppföljning och kvalitetssäkring. Kvalitetssäkringen följer PIAAC:s internationella rutiner för Quality Assurance (QA) och Quality Control (QC), som omfattar utbildning och certifiering av intervjuare, medlyssning av intervjuer i början av fältarbetet, återkontakter till både svarande och bortfall samt löpande granskning av svar (OECD, 2022a). SCB ansvarar för den nationella kvalitetssäkringen, medan det internationella konsortiet granskar metoder och data för att säkerställa jämförbarhet mellan länder.

Organisation och samarbete med extern aktör

Utformningen av det föreslagna upplägget bygger i stor utsträckning på erfarenheter från PIAAC 2023. Eftersom SCB inte längre har någon egen fältintervjuarkår behöver arbetet genomföras i samarbete med en extern aktör, vilket även användes vid det senaste genomförandet.

Erfarenheterna visar att samarbetet i flera avseenden fungerade väl. En gemensam målsättning och löpande dialog bidrog till ett konstruktivt samarbete och ett gemensamt ansvarstagande för genomförandet. Samtidigt identifierades områden där det finns förbättringspotential, särskilt behovet av tidig kommunikation om eventuella problem och risker, förbättrad rekrytering och utbildning av intervjuare samt tydligare uppföljningsrutiner och ansvarsfördelning.

Under insamlingen uppstod återkommande svårigheter i rekryteringen av intervjuare, där informationen nådde SCB först i ett sent skede. Det medförde att extra utbildningsinsatser behövde planeras och genomföras med kort varsel. Vidare framkom att rutiner för löpande uppföljning mellan regionala arbetsledare och fältintervjuare inte var fullt etablerade samt att det fanns behov av tydligare kommunikation kring de kvalitetskrav som ställdes på datainsamlingen och arbetet med urvalsundersökningar.

Mot bakgrund av de här erfarenheterna finns behov av att förstärka vissa delar inför nästa genomförande. Det gäller särskilt att säkerställa tidig informationsöverföring mellan parterna och att etablera tydliga rutiner för uppföljning och återkoppling under hela fältperioden. En dokumenterad

ansvarsfördelning bör inte enbart tydliggöra roller och kontaktvägar, utan även specificera vilka krav som ställs på respektive part – både de krav som samarbetspartnern kan ställa på SCB och de förväntningar SCB har på samarbetspartnerns genomförande. En sådan tydlighet kan bidra till en mer förutsägbar och transparent styrning av arbetet.

Vidare bör ett gemensamt kvalitetsramverk upprättas, där parterna enas om centrala kvalitetsindikatorer, uppföljningsrutiner och rapporteringsfrekvens. Ramverket bör även omfatta processer för riskhantering, avvikelserapportering och återkoppling i realtid. För att datainsamlingen ska kunna genomföras effektivt och med hög kvalitet behöver den externa aktören vara en aktiv och drivande part i fältorganisationen, med förmåga att arbeta agilt och anpassa planering och resurser utifrån insamlingens förlopp.

SCB har inom det här uppdraget skickat ut en Request for information, RFI, för att sondera marknaden. Utfallet visar att det finns ett begränsat antal aktörer med kapacitet att genomföra fältarbetet, och att endast en aktör hittills har uttryckt preliminärt intresse. Det medför en osäkerhet i planeringen och innebär en risk för sårbarhet i genomförandet om den aktuella aktören väljer att inte delta i en eventuell upphandling.

Mätinstrument

Mätinstrumentet i PIAAC består av två huvuddelar: ett bakgrundsformulär och en direkt färdighetsmätning i läsning, räkning och problemlösning. Tillsammans syftar de till att ge en bred och jämförbar bild av vuxnas färdigheter och faktorer som påverkar dem.

Bakgrundsformuläret administreras digitalt via PIAAC:s internationella plattform och omfattar bland annat demografiska förhållanden, språkbakgrund, utbildningsnivå, deltagande på arbetsmarknaden samt typ av arbetsuppgifter. Frågorna är harmoniserade mellan länder för att säkerställa internationell jämförbarhet (OECD, 2021). I länder som Sverige, där registerinformation finns tillgänglig, kan vissa bakgrundsfrågor valideras eller kompletteras genom registerdata, vilket bidrar till ökad precision och minskad respondentbörda.

Färdighetsmätningen består av flera delar: ett inledande test med basuppgifter i läsning och räkning samt adaptiva testmoduler i läsning, räkning och problemlösning. Basuppgifterna används för att uppskatta respondentens nivå och avgör vilka uppgifter som följer i huvudmätningen. Huvudmätningen omfattar två av de tre kunskapsområdena och är adaptivt utformad, vilket innebär att uppgifterna anpassas efter respondentens tidigare prestation. Den adaptiva designen syftar till att öka mätprecisionen genom att anpassa uppgifternas svårighetsgrad till varje respondents färdighetsnivå, samtidigt som tiden för mätningen hålls rimlig. För de respondenter som inte bedöms kunna genomföra huvudmodulerna används i

stället komponentuppgifter. Komponenterna mäter basala färdigheter i läsning och räkning, såsom att förstå korta texter eller göra enkla kvantitativa jämförelser. Syftet är att även personer som inte klarar de inledande basuppgifterna ska kunna inkluderas i skattningarna, vilket ger en mer heltäckande bild av befolkningens färdighetsnivåer. Metoden möjliggör mätning av hela spannet av färdigheter – från mycket låg till mycket hög nivå – med hög precision och samtidigt begränsad respondentbörda (OECD, 2021).

För att säkerställa att instrumentet fungerar likvärdigt i alla deltagande länder ställs strikta krav på översättning. Alla uppgifter översätts genom ett system med dubbla oberoende översättningar, följt av sammanvägning och expertgranskning. Syftet är att minimera kulturell och språklig bias och att upprätthålla mätinstrumentets validitet (OECD, 2022a).

Etiska aspekter och sekretess

Undersökningar om läsförmåga bland utrikes födda aktualiserar flera etiska och juridiska frågor som behöver hanteras på ett ansvarsfullt sätt. En central risk rör stigmatisering. Att rikta en uppföljning mot utrikes födda kan, om syftet inte tydliggörs, uppfattas som att gruppen särskiljs från övriga befolkningen och därmed bidra till den typ av stigmatiseringsprocess som Link och Phelan (2001) beskriver. Det är därför centralt att tydliggöra att syftet är att analysera och öka förståelsen för skillnader i förutsättningar, inte att värdera individer eller grupper. Enligt *Mål och mening med integration* (Regeringen 2024b) bör integrationspolitiken vila på en fördjupad kunskap om olika gruppers förutsättningar och på analyser som kan bidra till ökad jämlikhet i samhället.

Forskning visar att utrikes födda påverkas av flera faktorer som påverkar vilja att delta i samhällsliga undersökningar. Det handlar bland annat om språkbarriärer, tidigare erfarenheter, förtroende för institutioner och upplevd risk för diskriminering (George et al., 2014; Brackertz, 2011). Enligt Brackertz (2011) kan deltagandet också påverkas av hur kommunikation, språk och kontaktvägar utformas. Det är därför viktigt att syftet med studien förmedlas på ett tydligt och transparent sätt, för att undvika att undersökningen uppfattas som utpekande eller värderande.

För att öka förtroendet och säkerställa ett informerat samtycke behöver deltagarna förstå studiens syfte och genomförande. Tidigare forskning visar att tydlig och språkligt tillgänglig information underlättar informerat samtycke och kan öka förtroendet för undersökningen (George et al., 2014; Brackertz, 2011). Informationsmaterial behöver anpassas och översättas till relevanta språk för att säkerställa att alla deltagare förstår studiens syfte, innebörden av samtycket och hur deras uppgifter kommer att hanteras. Det här är särskilt viktigt eftersom undersökningen rör deltagarnas språkliga färdigheter, vilket kan påverka hur syfte och instruktioner uppfattas. Utöver språkliga anpassningar kan tillgänglighet och flexibilitet i datainsamlingsmetoden, såsom val av tid, plats eller format, minska praktiska hinder för deltagande.

Dataskydd och sekretess

När det gäller dataskydd och sekretess gäller samma höga krav som för andra undersökningar som genomförs av SCB. All behandling av personuppgifter omfattas av dataskyddsförordningen (GDPR) och

offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Alla som arbetar med undersökningen omfattas av tystnadsplikt och uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden skyddas av sekretess.

En annan juridisk aspekt uppstår i samband med besöksintervjuerna, där intervjuaren efter bakgrundsfrågorna lämnar över datorn, i surfplatteläge, till respondenten för att denne själv ska genomföra färdighetsmätningen. Överlämningen ställer krav på både tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder. Motsvarande hantering tillämpades även i föregående datainsamling av PIAAC, och SCB har etablerade rutiner för att säkerställa informationssäkerhet och integritetsskydd i de här momenten. Datorerna kommer att vara konfigurerade så att respondenten endast kan interagera med den internationella PIAAC-plattformen. SCB ansvarar för att säkerställa den tekniska säkerheten, bland annat genom att begränsa åtkomst till operativsystemet, stänga USB-portar och förhindra installation av obehöriga program. Intervjuerna får dessutom särskilda instruktioner om hantering före, under och efter intervjun. Syftet är att skydda både respondentens integritet och SCB:s digitala infrastruktur, samt att upprätthålla förtroendet för undersökningen.

Slutligen bör syftet med undersökningen och användningen av resultaten alltid förankras i ett samhällsnyttigt perspektiv. I linje med FN:s *Fundamental Principles of Official Statistics* (2014) ska resultaten användas och tolkas på ett sätt som säkerställer statistisk integritet, transparens och korrekt återgivning av de observerade mönstren. Tolkningen bör utgå från undersökningens syfte och datainsamlingens avgränsningar och inte ge intryck av generaliseringar om utrikes födda som grupp.

Kvalitetshöjande anpassningar och bortfallsstrategier

Bortfall är en central metodutmaning i alla urvalsundersökningar. Enligt SCB:s förstudie om uppföljning av integration (2025c) är grupper med kort vistelsetid i Sverige, begränsade språkkunskaper och svag arbetsmarknadsförankring särskilt svåra att nå i urvalsundersökningar. Rapporten framhåller att de här faktorerna samverkar och bidrar till lägre svarsfrekvens i statistiska undersökningar som rör integration. Liknande mönster identifieras även i andra studier. Utrikes födda, yngre personer och

personer med låg utbildningsnivå är ofta överrepresenterade bland dem som inte svarar, vilket ökar risken för selektivt bortfall. OECD (2024) visar att det är ett internationellt fenomen, särskilt i undersökningar som rör migranter och integration, där nyanlända och personer med begränsade språkkunskaper ofta har lägre benägenhet att svara. Selektivt bortfall uppstår när de som inte deltar systematiskt skiljer sig från dem som deltar, vilket kan leda till snedvridna skattningar och minskad representativitet. Även om grupper som på förhand kan antas uppvisa lägre svarsfrekvens – exempelvis yngre personer, utrikes födda och personer med låg utbildningsnivå – inkluderas i urvalet och i vissa fall översamplas för att säkerställa tillräckligt många svarande, finns det fortfarande en risk att de blir underrepresenterade till följd av bortfall.

Erfarenheter från tidigare urvalsundersökningar visar att höga svarsandelar bland utrikes födda kan vara svåra att uppnå. Gruppen uppvisar generellt lägre svarsfrekvens än inrikes födda (se till exempel SCB:s Medborgarundersökning, 2024, och PIAAC 2023). SCB har under 2025 genomfört en förstudie om möjligheterna att följa upp integration med hjälp av urvalsundersökningar. I studien framkommer att svarsandelarna bland utrikes födda i genomsnitt uppgår till omkring 20–25 procent. Resultaten visar också på tydliga skillnader mellan delgrupper, där faktorer som födelseregion, vistelsetid i Sverige och områdets socioekonomiska förutsättningar har betydelse för svarsbenägenheten. En nedåtgående trend över tid förstärker behovet av riktade insatser för att upprätthålla tillräcklig kvalitet i kommande datainsamlingar (SCB 2025c).

Enligt SCB (2023b) är utrikes födda en heterogen grupp med stor variation i utbildningsnivå, språkbakgrund, vistelsetid och socioekonomiska förhållanden. Heterogeniteten speglas i resultaten och påverkar både jämförbarhet och tolkning av resultaten. Vissa individer uppvisar mycket god läsförmåga, medan andra har betydande svårigheter. Samtidigt visar resultat från SCB och OECD att utrikes födda i genomsnitt uppnår lägre resultat i läsfärdighet på undersökningspråket än inrikes födda (OECD, 2024; SCB, 2024a).

Språkliga förutsättningar utgör en av de mest avgörande mekanismerna bakom bortfall, eftersom språkförståelse påverkar både individens möjlighet att ta till sig information om undersökningen och att delta. Personer med begränsade kunskaper i svenska kan ha svårt att förstå information, instruktioner eller samtycke och väljer därför att avstå från deltagande (OECD, 2022a). Variationer i språkliga färdigheter påverkar också möjligheten att genomföra testdelen, särskilt i mätningar som kräver textförståelse. Personer som behöver tolk under intervjun har ofta begränsade kunskaper i svenska, vilket i många fall sammanfaller med låg läsförmåga.

Utöver språkliga hinder kan även socioekonomiska förhållanden påverka deltagandet. Personer i mer utsatta livssituationer kan ha begränsade möjligheter att avsätta tid för intervjuer, uppvisa lägre tillit till myndigheter eller vara svårare att nå till följd av hög rörlighet, vilket är faktorer som enligt Groves och Couper (1998) samvarierar med ökad risk för bortfall. Enligt SCB (2024b) samverkar ofta socioekonomiska villkor med bristande tillit till offentliga institutioner samt kommunikativa och kulturella barriärer. Faktorer som skapar distans till samhälleliga aktörer och minskar benägenheten att delta i undersökningar. Aldén & Hammarstedt (2016) visar att utrikes födda, särskilt flyktingar, i högre grad lever i socioekonomiskt utsatta situationer och områden med begränsade resurser, vilket kan bidra till skillnader i svarsbeteende. För att motverka det behövs tydlig och tillgänglig kommunikation samt ett bemötande som främjar trygghet och förståelse.

För att belysa variationer i svarsbeteende, men även behov av språkstöd, redovisas i tabellen nedan svarsandelar och andel tolkintervjuer bland utrikes födda i PIAAC 2023. Tolkintervjuer utgör en kostnadsdrivande faktor på grund av ökad administrativ hantering samt behov av tolkresurser under hela intervjutiden och den längre tidsåtgången i genomförandet.

Tabell 2. Svarsfrekvens och andel tolkintervjuer bland utrikes födda i PIAAC 2023, efter grupp

	Andel Svarande	Andel tolkintervjuer bland svarande
Vistelsetid		
0–2 år	28	71
3–5 år	21	48
6–10 år	21	28
11–15 år	22	12
16 år eller mer	26	4
Ålder vid invandring		
0–5 år	34	0
6–12 år	26	1
13–19 år	24	14
20–29 år	24	20
30 år eller äldre	21	46
Utbildningsnivå		
Förgymnasial	16	45
Gymnasial	24	9
Eftergymnasial	35	19
Region enligt HDI		
Låg standard	22	33

	Andel Svarande	Andel tolkintervjuer bland svarande
Medel standard	21	33
Hög standard	27	25
Mycket hög standard	28	15
Uppgift saknas	13	20
Socioekonomisk indelning		
Stora utmaningar	17	37
Utmaningar	22	23
Blandade områden	24	26
Goda förutsättningar	28	20
Mycket goda förutsättningar	34	16
Uppgift saknas	5	20

Risker och utmaningar kopplade till bortfall

Trots planerade åtgärder kvarstår flera risker som kan påverka såväl svarsfrekvens som datakvalitet och tidsplan. En central utmaning är risken för låg svarsfrekvens bland vissa grupper inom den utrikes födda befolkningen. Gruppen utrikes födda är heterogen, med betydande variation i utbildningsnivå, språkbakgrund, vistelsetid och socioekonomiska förhållanden (SCB, 2023b, SCB, 2024a). Den här variationen återspeglas också i resultaten från PIAAC 2023, där spridningen i läsfärdigheter var betydligt större bland utrikes födda än bland inrikes födda – 88 poäng jämfört med 52 poäng. Skillnaderna tyder på att vissa grupper har betydligt större svårigheter att genomföra testet, vilket ökar risken för bortfall och snedvridning i resultaten.

En annan utmaning gäller rekryteringen av fältintervjuare. Erfarenheter från PIAAC 2023 visar att det var svårt att rekrytera tillräckligt många intervjuare med den kompetens och tillgänglighet som krävdes. Arbetet ställer generellt högra krav på noggrannhet, kommunikationsförmåga och förmåga att följa standardiserade intervjuprotokoll. I en eventuell uppföljning av läsförståelse bland utrikes födda tillkommer dessutom att kunna bemöta människor med olika språkliga och kulturella bakgrunder samt förmåga att skapa förtroenden i möten där språk- och erfarenhetsbakgrund kan variera. Minskningen i intresset för tidsbegränsade fältuppdrag, tillsammans med en samhällsutveckling där färre är benägna att delta i besöksintervjuer, har sannolikt bidragit till svårigheter att rekrytera och behålla intervjuare.

Vid förra undersökningsomgången, PIAAC 2023, krävdes mer arbete än väntat för att få tillräckligt många svar, bemanna ordentligt och hjälpa intervjuarna att motivera deltagarna. Sådana faktorer kan påverka både insamlingens tempo och den övergripande kvaliteten i datamaterialet, och

samtidigt öka det administrativa behovet av att planera, samordna och säkerställa utbildningsinsatser för intervjuare.

För att hantera bortfall kräver OECD att deltagarländerna tillämpar en adaptiv kontaktstrategi i PIAAC (OECD, 2022a). Strategin syftar till att öka representativiteten och minska risken för skevheter genom att resurser löpande styrs till grupper med låg svarsfrekvens. Det kan ske genom prioriterade kontaktförsök, varierade kontaktkanaler (brev, SMS, telefon) och användning av realtidsdata för att styra fältarbetet mer effektivt. Forskning visar att kontaktstrategier som kombinerar flexibilitet med kulturell och kommunikativ medvetenhet kan öka deltagandet bland grupper som annars riskerar att stå utanför (Brackertz, 2011). Enligt Moradi et al. (2010) kan ett inkluderande kommunikationssätt och tydlig information på relevanta språk bidra till att öka deltagandet i statistiska undersökningar, särskilt bland grupper med språkliga eller kulturella barriärer. I vissa länder har uppsökande metoder, såsom *knock-to-nudge* (Patten, 2022; OECD, 2022b), prövats för att öka svarsfrekvensen. Metoden innebär fysiska kontaktförsök och har visat viss effekt, men är kostsam och har inte tillämpats i de svenska undersökningarna. Sådana insatser kan vara effektiva för att nå grupper med låg svarsfrekvens, men kräver omfattande resurser. I Sverige har i stället fokus legat på att öka deltagandet genom anpassad kommunikation, språkligt tillgänglig information och adaptiv kontaktstrategi i linje med OECD:s rekommendationer (OECD, 2022a).

Åtgärder för att minska bortfall och bortfallets negativa effekter

Mot den här bakgrunden avser SCB att utforma en kontaktstrategi som följer OECD:s internationella standarder men samtidigt anpassas till svenska förhållanden. Strategin bygger vidare på de arbetssätt som användes vid PIAAC 2023, där flera kontaktkanaler kombinerades med adaptiv styrning av fältarbetet och särskilda åtgärder för att öka svarsviljan bland grupper med lägre deltagande. Inför en eventuell ny datainsamling planeras ytterligare förfining av insatserna.

De åtgärder som beskrivs nedan omfattar både nya insatser och vidareutveckling av tidigare genomförda aktiviteter. För att tydliggöra statusen för varje åtgärd anges de i parentes:

- Ett incitament i form av 900 kronor per svarande erbjuds, motsvarande nivå som i PIAAC 2023, för att öka svarsviljan och erkänna deltagarnas tidsinsats. (Samma upplägg som PIAAC 2023)
- Översättning av informationsmaterial till språk som är vanliga i målgruppen, exempelvis arabiska, somaliska, dari och tigrinja. (Nytt)
- Utvärdering om utskick av ett förbrev kan bidra till att öka förståelsen för undersökningens syfte och därmed svarsviljan. Ett förbrev har vanligen bättre möjlighet att anpassas kommunikativt och kulturellt då

det inte är lika styrt juridiskt som en inbjudan till att delta i undersökningen. (Nytt)

- Flexibilitet i planering av intervjuer, genom att i möjligaste mån anpassa dag, tid och kontaktform efter urvalspersonens behov, i syfte att minska praktiska hinder för deltagande. (Samma upplägg som PIAAC 2023)
- Användning av digital brevlåda, SMS-påminnelser, telefonsamtal och postala utskick. Det är något större andel utrikes födda, än inrikes födda, som har en digital brevlåda. (Utvecklas vidare)
- Tolkstöd erbjuds vid både telefonrekrytering och intervjutillfället för personer med begränsade kunskaper i svenska. Tolk tillämpas enbart vid rekrytering och bakgrundsintervju, inte under färdighetsmätningen. (Samma upplägg som PIAAC 2023)
- Löpande anpassning av kontaktstrategin utifrån tidigare respons och svarsbeteende, med särskild prioritet för grupper som uppvisar låg svarsfrekvens. Det förutsätter noggrann administrativ uppföljning och målmedveten styrning av insamlingen under fältarbetets gång. (Utvecklas vidare)
- Särskilda insatser för att säkerställa förståelse av samtycke och bakgrundsfrågor, med fokus på att ge intervjuarna stöd och vägledning i hur syftet med undersökningen och innebörden av samtycket kommuniceras på ett tydligt och tryggt sätt till deltagarna. (Nytt)
- Efter avslutad datainsamling genomförs en bortfallsanalys på liknande sätt som i ordinarie PIAAC, i enlighet med de rekommendationer som ges i PIAAC:s dokumentation. Utifrån bortfallsanalysen väljs sedan hjälpvariabler för viktning, i syfte att reducera bortfallets negativa effekter. (Samma upplägg som PIAAC 2023)

Arbetet med kontaktstrategier behöver fortsätta utvecklas och utvärderas under 2026 för att förfina och etablera åtgärder som syftar till att öka svarsviljan. Utvecklingen bör omfatta insatser för att stärka den kommunikativa och kulturella tillgängligheten i kontaktförsök, bland annat genom att vidareutveckla språkbruk, informationsdesign och kontaktvägar så att kommunikationen upplevs som begriplig, relevant och förtroendeingivande för olika grupper i målpopulationen. Arbetet kan även innefatta en översyn av intervjuarutbildningen för att i högre grad integrera forskningsbaserad kunskap om bemötande, förtroendeskapande och interkulturell kommunikation. Vidare kan användning av intervjuare med flerspråkig kompetens vid den första kontakten underlätta kommunikationen och öka tryggheten inför deltagande, men möjligheten att tillämpa det beror på tillgång till intervjuare med relevant språklig kompetens.

Eventuella förändringar i kontaktmetoder eller anpassade utskick behöver stämmas av med SCB:s juridiska enhet för att säkerställa att de uppfyller gällande regelverk och dataskyddskrav. Arbetet bör även omfatta en systematisk uppföljning av hur olika kontaktstrategier fungerar för olika grupper, i syfte att identifiera vilka metoder som mest effektivt främjar deltagande (OECD, 2022a; Brackertz, 2011). Det är även möjligt att se över utbildningen av intervjuare för att stärka förtroende och minska risken för missförstånd genom att utbilda dem i interkulturell kommunikation.

Anpassningar i kontaktstrategi och datainsamling kan medföra merkostnader, vilka behöver beräknas, dokumenteras och kommuniceras till Regeringskansliet. Om de planerade åtgärderna bedöms överskrida den fastställda kostnadsramen bör frågan hanteras i dialog mellan SCB och Regeringskansliet. Syftet är att gemensamt pröva möjligheten till omfördelning eller tillförsel av medel, alternativt att identifiera vilka delar av undersökningen som i så fall behöver omprioriteras inom den totala planeringsperioden 2026–2029.

Tidsplan och resursåtgång

Den internationella tidsplanen för PIAAC Cykel 2, Runda 2 sträcker sig från 2025 till 2029. För Sveriges del innebär ett deltagande att direkt gå in i huvudinsamlingen, hösten 2027 till sommaren 2028. Förberedelserna inleds under 2026 och omfattar urvalsdragning, översättning och klarspråksanpassning av informationsmaterial, test av datainsamlingssystem, upphandling av fältorganisation och teknisk utrustning samt arbete med kontaktstrategier och utbildningsinsatser för intervjuare. Efter avslutad insamling följer efterbearbetning, datakontroll, kvalitetssäkring, viktning och analys, vilket sker löpande fram till hösten 2029. Arbetet omfattar även leveranser till OECD enligt konsortiets fastställda tidsplan. Datakontroll och kvalitetssäkring genomförs löpande under hela insamlingsperioden i enlighet med OECD:s Technical Standards and Guidelines (2022a).

Resursåtgång och kostnads kalkyl

Regeringen har i regeringsbeslut A2024/00129 om uppdraget angett en budgetram på 48 miljoner kronor för perioden 2026–2029. I ett tidigare skede beräknades en preliminär budget av SCB (Dnr SCB 2025/185, daterad 2025-04-09), vilken visade att den fastställda budgetramen inte bedömdes täcka undersökningens samlade kostnader. Under 2025 har SCB genomfört en fördjupad resursanalys och tagit fram en reviderad kostnadsbedömning som utgår från de krav och förutsättningar som identifierats för att genomföra en uppföljning av PIAAC bland utrikes födda.

En grundad kostnadsbedömning kan inte garantera att den planerade svarsfrekvensen uppnås. Utfallet påverkas av faktorer som delvis ligger utanför SCB:s direkta kontroll, såsom förändringar i deltagandebenenheten, tillgång till intervjuare och omvärldsförutsättningar. De här osäkerheterna behöver hanteras genom löpande uppföljning, riskanalys och justeringar av resursfördelning under genomförandet.

Budgeten omfattar de huvudsakliga kostnadsposter som krävs för ett genomförande av undersökningen, inklusive projektledning från SCB, metod- och IT-samordning, juridiskt stöd, internationella avgifter samt kostnader kopplade till datainsamling och kommunikationsinsatser.

Kostnadsbedömningen baseras på erfarenheter från tidigare PIAAC-genomföranden men justerats utifrån aktuella marknadsförutsättningar och det utökade uppdragets omfattning. De faktiska kostnaderna bedöms kunna öka till följd av prisutvecklingen vid upphandling av fältorganisation och teknisk utrustning, samt av eventuella behov av förstärkta insatser eller anpassningar i datainsamlingen under genomförandet. Om det under projektets gång bedöms att kostnaderna riskerar att överstiga den fastställda

budgetramen bör det tidigt uppmärksammas och hanteras i dialog mellan SCB och Regeringskansliet.

Beräkningen avser det alternativ som bedömts genomförbart, alternativ A enligt övervägandena och med ett urval om cirka 15 000 personer, varav 12 000 utrikes födda. Nationella projektledningen omfattar planering, styrning och uppföljning av undersökningen under hela perioden. Kostnader för administrativ arbetsledning och samordning avser löpande arbetsledning, intern samordning samt merkostnader kopplade till att undersökningen inkluderar utrikes födda deltagare. Vidare ingår kostnad för de datorer som krävs vid en insamling av PIAAC genom besöksintervjuer och utifrån de krav som ställs från OECD.

Kostnader för datainsamling omfattar det beräknade priset för fältarbetet som förväntas upphandlas och genomföras av en extern aktör, samt tillhörande kostnader kopplade till datainsamlingen. I posten ersättning till respondenter ingår den kompensation som utgår till deltagarna för deras medverkan. Slutligen redovisas även internationella kostnader, vilka avser Sveriges andel av OECD:s och de internationella leverantörernas arbete med samordning, testutveckling, datakontroll och resultatrapportering.

Tabell 3. Sammanställning av kalkylerade kostnader för perioden 2026–2029. I miljoner svenska kronor

	2026	2027	2028	2029	Totalt
Besöksintervjuer, extern aktör. Urval 15 000 individer varav 12 000 utrikes födda					
Nationellt PIAAC team	1 177 000	4 034 000	3 531 000	3 210 000	11 952 000
Administrativ arbetsledning och samordning		2 364 000	3 459 000		5 823 000
Datorer		2 400 000	1 600 000		4 000 000
Datainsamling och fältarbete		18 000 000	12 000 000		30 000 000
Ersättning respondenter		2 160 000	1 440 000		3 600 000
Internationella OECD kostnader	4 500 000				4 500 000
Totalt	5 677 000	28 958 000	22 030 000	3 210 000	59 875 000

Alla kostnader är beräknade till 2025 års priser.

Den beräknade budgetramen fördelas över projektets olika faser enligt följande:

Förberedelsefas (2026):

Resurser avsätts till förarbete inför genomförandet, upphandling, internationella avgifter samt planering av fältarbete, utbildning, support och kvalitetssäkring.

Inför och genomförandefas (2027–2028):

Resursåtgång för metodarbete, informations- och kommunikationsinsatser, översättningar och klarspråksgranskning, IT-stöd och utveckling samt för fältarbetet inklusive utbildning och arbetsledning av intervjuare, utbildning

och stöd till arbetsledare och extern samarbetspartner, distribution av teknisk utrustning och support, tolkintervjuer, incitament till respondenter och löpande kvalitetssäkring.

Efterbearbetningsfas (2029):

Resurser avsätts för datakontroll och kvalitetssäkring, metodarbete för viktning, analyser och bortfallsuppföljning inklusive beräkning alternativa vikter enligt SCB:s nationella metod för både PIAAC 2012 och 2023, samt rapportering till OECD av mikrodata, underlag och bearbetning, granskning samt kvalitetssäkring enligt internationella riktlinjer. Kostnaderna inkluderar även en nationell rapport.

Samlad bedömning och rekommendationer

Den av regeringen beslutade kostnadsramen på 48 miljoner kronor (A2024/00129) bedöms inte täcka det resursbehov som identifierats. Särskilt kostnadsdrivande är anpassning av kontaktstrategi, uppföljning under fältarbetet, tolkstöd och utbildningsinsatser för intervjuare, men även översättning av informationsmaterial och utformning som främjar deltagande.⁷ Om erforderliga resurser inte tillförs, har SCB inte möjlighet att åta sig uppdraget.

Under förutsättning att erforderliga resurser tillförs och att upphandling kan genomföras under 2026, bedöms en nationell uppföljning av läsförståelse bland utrikes födda kunna genomföras i enlighet med PIAAC:s internationella tidsplan. Om förutsättningarna inte föreligger bör en alternativ och mer kostnadseffektiv insamlingslösning utredas vidare, exempelvis genom tillämpning av Skills Online, med beaktande av metodens förutsättningar och eventuella begränsningar. Utredningen bör belysa metodens förutsättningar avseende kvalitet, jämförbarhet samt möjligheten att inkludera hela målpopulationen, 16–65 år. För att en sådan utredning ska kunna genomföras behöver det nuvarande regeringsuppdraget justeras eller ersättas.

SCB bedömer att en svarsandel på omkring 25 procent krävs för att resultaten ska bli tillförlitliga. Det finns dock ingen garanti för att den svarsandelen faktiskt uppnås, och även vid god svarsfrekvens kan vissa undergrupper förbli underrepresenterade. Svarsbeteende påverkas av flera faktorer och erfarenhet från tidigare PIAAC-omgångar samt andra urvalsundersökningar visar att svarsfrekvensen bland utrikes födda ofta är lägre än bland inrikes födda. Språkliga hinder kan även påverka förståelsen av information, samtycke och instruktioner, vilket kan bidra till bortfall eller avbrutna intervjuer.

För att uppnå tillräcklig precision och jämförbarhet bedöms det totala urvalet behöva omfatta 15 000 individer, varav 12 000 utrikes födda. SCB bedömer att datainsamling bör genomföras med besöksintervjuer. Metoden användes i de två tidigare undersökningsomgångarna. En central risk är möjligheten till att upphandla en lämplig samarbetspartner. För närvarande har endast en aktör identifierats och som visat preliminärt intresse för uppdraget. Eftersom

---

⁷ De kostnader som avser anpassning av kontaktstrategi, uppföljning under fältarbetet, tolkstöd och på förhand planerade administrativa kostnader för särskild utbildningsinsats av intervjuare ingår i budgetposten *Administrativ arbetsledning och samordning*.

datainsamling genom besöksintervjuer bedöms vara den mest lämpliga metoden, behöver en eventuell upphandling genomföras skyndsamt. Att bygga upp en tillfällig organisation inom SCB skulle kräva omfattande rekrytering, utbildning och operativ ledning av intervjuare under en begränsad period, vilket innebär höga kostnader. Vidare bedömer SCB att den hybridlösning som OECD avser utveckla inte är lämplig för det här uppdragets genomförande. Eftersom metoden ännu inte är färdigutvecklad finns osäkerhet kring hur datakvalitet och jämförbarhet kan säkerställas, både mellan länder och mellan undersökningsomgångar. Liknande osäkerheter gäller även för Skills Online, där metodens lämplighet för storskaliga nationella undersökningar ännu inte är tillräckligt prövad, särskilt vad gäller datakvalitet och jämförbarhet.

SCB ska vid behov informera Regeringskansliet om hinder som innebär att uppdraget inte kan genomföras, exempelvis om ingen lämplig aktör kan upphandlas eller om det i planeringsfasen identifieras att förutsättningarna för att säkerställa tillräcklig datakvalitet inte längre bedöms föreligga. I sådana fall måste myndigheten kunna avbryta uppdraget och återföra tilldelade medel.

Om det under genomförandet uppstår risker som kan påverka datakvaliteten eller undersökningens genomförande bör de hanteras genom dialog med Regeringskansliet. Om de planerade åtgärderna inte bedöms tillräckliga för att uppnå önskad svarsnivå kan det bli nödvändigt att pröva ytterligare insatser, vilket i så fall kan kräva en utökning av kostnadsramen.

Bilaga 1 – Kalkyler

Samtliga kostnader är beräknade i 2025 års prisnivå. Beräkningarna baseras på tillgängliga underlag och avser att ge en jämförbar bild av kostnadsnivåerna mellan alternativen. För alternativ A redovisas även beräknad kostnad för 12 000 utrikes födda, även om alternativet inte rekommenderas. För övriga alternativ redovisas kostnader för 15 000 personer, varav 12 000 utrikes födda. Kostnadsberäkning för alternativ D redovisas inte, eftersom det ligger utanför nuvarande regeringsuppdrag.

Rekommenderad alternativ

Tabell 4. Alternativ A, besöksintervjuer med extern aktör, inklusive kontrollgrupp, för perioden 2026–2029, miljoner svenska kronor

Besöksintervjuer, extern aktör. Urval 15 000 individer varav 12 000 utrikes födda					
	2026	2027	2028	2029	Totalt
Nationellt PIAAC team	1 177 000	4 034 000	3 531 000	3 210 000	11 952 000
Administrativ arbetsledning och samordning		2 364 000	3 459 000		5 823 000
Datorer		2 400 000	1 600 000		4 000 000
Datainsamling och fältarbete		18 000 000	12 000 000		30 000 000
Ersättning respondenter		2 160 000	1 440 000		3 600 000
Internationella OECD kostnader	4 500 000				4 500 000
Totalt	5 677 000	28 958 000	22 030 000	3 210 000	59 875 000

Alternativ som inte rekommenderas

Tabell 5. Alternativ A, besöksintervjuer med extern aktör, exklusive kontrollgrupp, för perioden 2026–2029, miljoner svenska kronor

Besöksintervjuer, extern aktör. Urval 12 000 utrikes födda					
	2026	2027	2028	2029	Totalt
Nationellt PIAAC team	1 177 000	4 034 000	3 531 000	3 210 000	11 921 000
Administrativ arbetsledning och samordning		2 364 000	3 459 000		5 823 000
Datorer		2 400 000	1 600 000		4 000 000
Datainsamling och fältarbete		14 400 000	9 600 000		24 000 000
Ersättning respondenter		1 620 000	1 080 000		2 700 000
Internationella OECD kostnader	4 500 000				4 500 000
Totalt	5 677 000	24 818 000	19 270 000	3 210 000	52 975 000

Tabell 6. Alternativ B, besöksintervjuer med tillfällig fältintervjuorganisation på SCB, inklusive kontrollgrupp, för perioden 2026–2029, miljoner svenska kronor

Besöksintervjuer, SCB. Urval 15 000 individer varav 12 000 utrikes födda					
	2026	2027	2028	2029	Totalt
Nationellt PIAAC team	1 177 000	4 034 000	3 531 000	3 210 000	11 952 000
Administrativ arbetsledning och samordning		2 364 000	3 459 000		5 823 000
Datorer*		2 400 000	1 600 000		4 000 000
Datainsamling och fältarbete*		49 800 000	33 200 000		83 000 000
Ersättning respondenter		2 160 000	1 440 000		3 600 000
Internationella OECD kostnader	4 500 000				4 500 000
Totalt	5 677 000	60 758 000	43 230 000	3 210 000	112 875 000

Kalkylen inkluderar inte eventuella merkostnader för att bygga upp en intern fältintervjuorganisation, t.ex. stödfunktioner såsom HR, ekonomi och intern administration.

*Beräknat genomsnitt, kostnaden beräknas hamna mellan 79 200 000 kr och 87 200 000 kr.

Tabell 7. Alternativ C, hybridinsamling med webenkät och övervakad intervju, inklusive kontrollgrupp, för perioden 2026–2029, miljoner svenska kronor

Hybridinsamling, webenkät och övervakning av intervjuare. Urval 15 000 individer varav 12 000 utrikes födda					
	2026	2027	2028	2029	Totalt
Nationellt PIAAC team	1 177 000	4 034 000	3 531 000	3 210 000	11 952 000
Administrativ arbetsledning och samordning		2 364 000	3 459 000		5 823 000
Datorer*					
Datainsamling och fältarbete		10 678 070	7 119 000		17 797 000
Ersättning respondenter		2 160 000	1 440 000		3 600 000
Internationella OECD kostnader	4 500 000				4 500 000
Totalt	5 677 000	18 696 000	15 189 000	3 210 000	42 772 000

*Eventuellt kan kostnader för datorer tillkomma

Bilaga 2 – Redovisningsgrupper

Redovisningsgrupper	Detaljnivå
Kön	Kvinnor
	Män
Ålder 10 års intervaller	16–24
	25–34
	35–44
	45–54
	55–65
Ålder 10 års intervaller	16–19
	20–24
	25–29
	30–34
	35–39
	40–44
	45–49
	50–54
	55–65
Utbildningsnivå Grupperad	Förgymnasial
	Gymnasial
	Eftergymnasial
Utbildningsnivå ISCED	0, 1, 2, missing
	3
	4
	5
	6, 7, 8
Utbildningsnivå SUNNIVA	0, 1, 2, 31
	32, 33
	4
	52
	53, 54, 55, 6
Födelsevärldsdel PIAAC	Arab States
	South and West Asia
	Latin America and the Caribbean
	Sub-Saharan Africa

	East Asia and the Pacific (poorer countries)
	Central Asia
	East Asia and the Pacific (richer countries)
	Central and Eastern Europe
	North America and Western Europe
Födelsevärldsdel FN	Africa
	Americas
	Asia
	Europe
	Oceania
HDI regioner	Låg standard
	Medel standard
	Hög standard
	Mycket hög standard
Vistelsetid i Sverige	0–2 år
	3–5 år
	6–10 år
	11–15 år
	16 år och längre
Ålder vid invandring	0–6 år
	7–12 år
	13–18 år
	19–29 år
	30 år och äldre
Yrke, 1 siffer-nivå	Chefsyrken
	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens
	Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande
	Yrken inom administration och kundtjänst
	Service-, omsorgs- och försäljningsarbete
	Yrken inom lantbruk, trädgård, skogsbruk och fiske
	Yrken inom byggverksamhet och tillverkning
	Yrken inom maskinell tillverkning och transport med mera
	Yrken med krav på kortare utbildning eller introduktion

Referenser

Aldén, L., & Hammarstedt, M. (2016). *Flyktinginvandring – sysselsättning, förvärvsinkomster och offentliga finanser* (Studier i finanspolitik 2016/1). Finanspolitiska rådet.

Behtoui, A., & Neergaard, A. (2010). *Utrikes föddas ställning på arbetsmarknaden* (IFAU Rapport 2010:4). Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <https://www.ifau.se/filer/2010/r-2010-4-utrikes-fodda.pdf>

Brackertz, N. (2011). Who is 'hard to reach' and why? *Australian Journal of Public Administration*, 70(3), 236–248. (original working paper: Brackertz, N. (2007). *Who is hard to reach and why?* SISR Working Paper No 2007–06, University of New South Wales) https://library.bsl.org.au/jspui/bitstream/1/875/1/Whois_htr.pdf

Dahlberg, M., Egebark, J., & Vikman, U. (2023). *Long-run integration of refugees: RCT evidence from a Swedish early intervention program* (IFAU Working Paper 2023:23). IFAU. https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2023/wp-2023-23-long-run-integration-of-refugees_rct-evidence-from-a-swedish-early-intervention-program.pdf

Ekberg, J. (2011). *Invandring och arbetsmarknaden* (IFAU Rapport 2011:1). Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <https://www.ifau.se/filer/2011/r-2011-01-invandring-och-arbetsmarknaden.pdf>

George, S., Duran, N., & Norris, K. (2014). A systematic review of barriers and facilitators to minority research participation among African Americans, Latinos, Asian Americans, and Pacific Islanders. *American Journal of Public Health*, 104(2), e16–e31. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301706>

Groves, R. M., & Couper, M. P. (1998). *Nonresponse in Household Interview Surveys*. Wiley.

Link, B. G., & Phelan, J. C. (2001). *Conceptualizing stigma*. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 363–385. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.363>

Moradi, T., Sidorchuk, A., & Hallqvist, J. (2010). Translation of questionnaire increases the response rate in immigrants: "Filling the language gap or feeling of inclusion?" *Scandinavian Journal of Public Health*, 38(8), 889–892. <https://doi.org/10.1177/1403494810374220>

Smith, P. (2022). *What is Knock-to-Nudge and does it have a future?* Presentation vid Data Collection Network Meeting, National Centre for Research Methods.
https://www.ncrm.ac.uk/documents/4_Patten%20Smith_Data%20collection%20network%202_2_22.pdf

Regeringskansliet. (2016). *Lag (2016:752) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*. Svensk författningssamling SFS 2016:752.
<https://lagen.nu/2016:752>

Regeringskansliet. (2017). *Förordning (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*. Svensk författningssamling SFS 2017:820.
<https://lagen.nu/2017:820>

Regeringen. (2024a). *Budgetpropositionen för 2025: Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet* (Prop. 2024/25:1). Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/3416d1df56ae4fcaacf03ecd8ed81ab1/utgiftsomrade-13-integration-och-jamstallldhet/>

Regeringen. (2024b). *Mål och mening med integration* (SOU 2024:12). Statens offentliga utredningar. Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/02/sou-202412/>

Regeringen. (2025). Uppdrag till Statistiska centralbyrån att utföra en uppföljning av läsförståelse (A2025/00129). Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/44b6e2db1ae94570ae92444b2e3fb850/uppdrag-till-statistiska-centralbyran-att-utfora-en-uppfoljning-av-lasforstaelse.pdf>

Riksbanken. (2024). *Lägre svarsfrekvens innebär utmaningar för penningpolitiken i flera länder* (Ekonomisk kommentar, juni 2024).
<https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/svenska/2024/ekonomisk-kommentar---lagre-svarsfrekvens-innebar-utmaningar-for-penningpolitiken-i-flera-lander.pdf>

SCB. (2023a). *Utrikes födda efter födelseland 1900–2022* [Statistikdatabas]. Statistiska centralbyrån. <https://www.statistikdatabasen.scb.se/>

SCB. (2023b). *Utrikes och inrikes föddas syn på samhället: Resultat från SCB:s medborgarundersökning 2023* (Integration: Rapport 19). Statistiska centralbyrån.
https://www.scb.se/contentassets/d5db02a57d894f5a95fd77958e3869db/e0105_2023a01_br_be57br2401.pdf

SCB. (2024a). *PIAAC: Den internationella undersökningen av vuxnas färdigheter* (Temarapport 2024:4). Statistiska centralbyrån.

https://www.scb.se/contentassets/43fec92b83c24a60aebb22150d6d59fa/uf0546_2022a01_br_a40br2404.pdf

SCB. (2024b). *Fördjupad analys om utanförskap: Slutrapport regeringsuppdrag 2024:2*. Boverket.
https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/publikationer/dokument/2024/fordjupad_analys_om_utanforskap_slutrapport-2024.pdf

SCB. (2025a). *Befolkningsstatistik* [Statistiknyhet]. Statistiska centralbyrån.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkning/>

SCB. (2025b). *Kommande "registerstudie" 2025*. Statistiska centralbyrån.

SCB. (2025c). *Förstudie om uppföljning av integration. Slutredovisning av regeringsuppdrag 2025*. Statistiska centralbyrån.
<https://www.scb.se/contentassets/048c2c293c404f3e899e91b844b6b9c2/orstudie-om-uppfoljning-av-integration-regeringsrapport-2025.pdf>

Skolverket. (2024). *Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2023. Beskrivande statistik* (Dnr 2024:1158). Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=13001>

OECD. (2024). *International Migration Outlook 2024*. OECD Publishing.
https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2024_50b0353e-en.html

OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>

OECD. (2022a). *PIAAC Cycle 2: Technical standards and guidelines*. OECD Publishing.

OECD. (2022b). *Good practice principles for ethical behavioural science in public policy*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/8be8043a-en>

OECD. (2021). *PIAAC 2nd Cycle: Assessment Frameworks*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b9f18f10-en>

OECD. (2019). *The PIAAC Assessment Framework: Key Information Literacy Skills for Adults*. Paris: OECD Publishing.

OECD. (2016). *Skills matter: Further results from the Survey of Adult Skills*. OECD Publishing.

Åslund, O., & Rooth, D.-O. (2007). *Får nyanlända jobb snabbare? Effekter av svenskundervisning för invandrare (SFI)* (IFAU Rapport 2007:20). Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
<https://www.ifau.se/filer/2007/r-2007-20-sfi.pdf>

Åslund, O., Hensvik, L., & Skans, O. N. (2014). *Språk och arbetsmarknad* (IFAU Rapport 2014:26). Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <https://www.ifau.se/filer/2014/r-2014-26.pdf>

United Nations. (2014). *Fundamental principles of official statistics*. United Nations Statistics Division. Hämtad från <https://unstats.un.org/unsd/dnss/gp/fundprinciples.aspx>